

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopis se ne vrača, inserati. Enostopna petit-vrtica, (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

102. številka.

V Ljubljani, v torek, dne 24. decembra 1907

Leto X.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne posiljitve, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg številka 8/I.

Sodrugji in somišljeniki!

„Rdeči Prapor“ je začel izhajati od 15. oktobra t. l. naprej dvakrat na teden.

Izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Draginja.

Kakor črv, če se stopi nanj, se zvijajo ljudstvu sovražne stranke, ki so v državnem zboru onemogočile omejitve draginje. Vse njih časopisje laže dannadan, tako, da pobija danes to, kar je včeraj pisalo; vse napada socialne demokrate, kakor da bi bili oni glasovali zoper nujnost svojih predlogov. In človek, ki še kaj verjame takim časnikarskim rokovanjem, bi moral navsezadnje še misliti, da so socialisti krivi, če imamo draginjo v državi.

Povedali smo že večkrat, da ima sedanja draginja različne vzroke. Med onimi faktorji, ki povzročajo visoke cene, je pa tudi država in zato je umevno, da se je krščanski gospodar Ebenhoch tako upiral socialno-demokratskim predlogom, ter da so krščanski socialci kot vladna stranka pomagali pokopati nujnost.

Da uplivajo konzumni davki na draginjo, je menda tako razumljiva resnica, da je pač ni treba posebej dokazovati. Treba je le pogledati, kako je ljudstvo v Avstriji obdavčeno. Dobro merilo do-

bimo, če primerjamo državne dohodke iz direktnih davkov z onimi iz indirektnih.

Skupni dohodki države za leto 1907 so iznosili 1243.3 milijonov kron. Od te svote odpada na direktne davke 314.7 milijonov kron, na indirektno pa 644.4 milijonov, to je v procentih na direktne 27, na indirektno pa 55.4 odstotkov.

Mnogo več kakor polovico vseh svojih dohodkov ima torej država iz indirektnih davkov, ki jih iztlačijo davni aparat iz konzumirajočega občinstva. Toda ne sme se pozabiti, da je velik del navidezno direktnih davkov tudi indirektnih, ker jih davkoplačevalci zvalje s svojih pleč in hrbet občinstvu. Tako je n. pr. s hišnim davkom, ki ga v resnici plačujejo najemniki stanovanj. Leto 1907 je iznašal hišni davek, vstevši 5 odstotno naklado za davka proste hiše 91.3 milijonov kron. Če se torej le ta davek — ker je povsem prav — prišteje indirektnim davkom, tedaj se zviša njih svota na 735.7 milijonov kron, to je 63.3 odstotkov vseh državnih dohodkov, v tem ko se znižajo direktni dohodki na 223.4 milijonov kron, odnosno na 19.2 odstotkov.

Oglejmo si posamezne zneske, ki jih plačujejo posedujoči sloji državi.

Hišni razredni davek iznaša	10.6 milijonov
zemljiščni davek	53.6 »
pridobninski davek	35.7 »
davek akcijskih družb	56.4 »
davek za rente	9.3 »
davek na plače	2.5 »

Skupaj . . . 168.1 milijonov

Med direktnimi je tudi osebni dohodninski davek, ki prinaša državi približno 60 milijonov na leto. Dokazano je, da plačajo najmanj polovico te svote nastavljeni in delavci, tako, da ne odpade na posedujoče sloje niti polovica tega zneska. Tudi če računamo celo polovico, je vsa svota, ki jo dobiva država od posedujočega razreda v najboljšem slučaju 188 milijonov kron.

Kako majhen je ta znesek v primeri z ogromno svoto indirektnih davkov, ki jih plačujejo si-

roki ljudski sloji, katerim moramo pristeti vsaj trideset milijonov osebnega dohodninskega davka iz zaračunanih davkov na posamezne delavce!

Prejeto je sledeči pregled:

Ca	130.4 milijonov
De	80.6 »
Piv	77.4 »
Sladkor	130.4 »
Petrolej	20.4 »
Vino in most	12.5 »
Meso in živina	16.1 »
Druga potrošarina	7.8 »
Točenje in maloprodaja	2.3 »
monopol za sol	32.6 »
tobak	151.2 »

Skupaj . . . 661.7 milijonov

Na vsakega posameznega prebivalca odpade od te svote 24 kron 30 vinarjev; pri družini, ki šteje štiri osebe, iznašata to na leto 97 kron 20 vinarjev.

Za to svoto podražuje država sama življenje delavcev in njih družin.

Če se gre za njene dohodke, zna torej država prav dobro najti široke mase. Dobro je vedela, zakaj je obdavčila prav tiste predmete, ki jih konzumirajo množice. Če se gre pa za razdelitev dohodkov, pa zna prav tako imenitno pozabiti na množico državljanov, na delavsko ljudstvo.

Izdatki so bili leta 1907 takole razdeljeni:

Državni dolg	386.3 milijonov
Militarizem	359.9 »
Zakonodajstvo, uprava in pravosodje	213.8 »
Dvor	11.5 »
Bogočastje	15.4 »
Narodno gospodarstvo	94.3 »
Pouk, znanost, umetnost	78.4 »

Skupaj . . . 1159.6 milijonov

V odstotkih je to: Za državni dolg 33 procentov, za militarizem 31, za zakonodajstvo, upravo in justico 18.5, za dvor 1, za bogočastje 1.3, za

Božični napev.

Iz J. S. Macharjeve knjige: „Golgota“.

Tam v Betlehemu na slamici se Jezusček rodil je, idilični pastirčkov rod se tam veselil je.

In zrasel je in kar tako, brez vsake profesije po svetu hodil, — navdušenje žarelo mu iz oči je.

Otroke ljubil in reveže, z besedo plamenečo je v duše puste zagrmel. oznanjal novo srečo:

Češ, na siromakih sloni ves svet, njim raja odpro se vrata. Gospod ekscelenca in berač da vendar ste pravzaprav — brata!

Ubožcu pa celo ljubi Bog dá poleg sebe mesto, velblod, češ, najde skoz iglo prej nego tak rentier v raj cesto.

V nebesih tam bo velik hoj! Peči zakurjene vedno, hanana prava, denarcev kup in vince, — da bo kaj vredno!

Nebesa cilj so, življenje pa prav kakor okovi bi bili . . . — Potem mogotci tega sveta na križ so ga pribili.

Iz groba je potlej Jezus vstal in v srcu nesoč lekcijo, kaj rad tej zemlji slovo je dal in se dvignil v nebes domačijo . . .

O, Gospod Jezus, Tvoj spomin slavimo mi bliščeče, in vrsta Tvojih praznikov po letu vsem se vleče.

Rodiš se decembra in vesele se Te otročički drobni, ker nič več pastircev tistih ni in tistih idiličnih dob ni.

In strašno hitro nam zrasteš potem in nove nam praviš besede, naj bi nas v težavah tolažile saj polne ne teške sklede.

Da nam ubožcem ljubi Bog dá poleg sebe mesta. Da lažja je slonu skoz igle uho nego v raj ekscelenci cesta.

V nebesih tam pa bo velik hoj, peči zakurjene vedno, nobenega upnika, dosti cigar in vince, — da bo kaj vredno.

Le lumpom se dobro tu godi, v njih rokah bogatstvo, moč je . . . — Na križ lesen Te pribijejo gospodje, ko Velika noč je.

Pa modro spet ustaneš, ko se pomlad prebudi, zelene drevesa; da vse cvete tega ni ti mar in vzdigneš se v nebesa.

In to je facit: dalje gre svet prav kakor za Tvojih časov, hudo je bilo, še hujsko bo, stok sliši proroških se glasov.

Nebesa blede, oh, vera je proč! Morda bi pa boljše kaj bilo, če ne bi po smrti šele teh reči, — če zdaj bi se že kaj dobilo.

Saj le še otroci tu pa tam Božiča vesele se, vijoletnih gospodov trebuščki samo ob Tvojih naukih rede se.

narodno gospodarstvo 8:1, za pouk, znanost in umetnost 6:8 odstotkov.

Militarizem in državni dolgovi požro 64 odstotkov, to je dve tretjini izdatkov, skrb za delavstvo je pa državnemu proračunu neznana. Onih 78 milijonov za pouk je določenih za visoke in srednje šole; za ljudsko šolstvo, ki je delavstvu najbližje in najvažnejše, ne da država skoraj ničesar. To breme nalaga skoraj izključno deželam in občinam, izdatki za «narodno gospodarstvo» so podpore za industrijo, za veliko poljedelstvo in za srednjeveško reševanje male obrti. Delavca najde država le tedaj, če zahteva denarja od njega. Blagodejno njeno roko občuti delavec takrat, kadar mu otežča življenje.

To so številke, ki jih je država sama zapisala in zato ni izgovora, da bi bil tudi to socialno-demokratski švindl. Seveda, dokler vladajo in gospodarijo posedujoči razredi, ne more biti drugače.

Zmaga tržaskih težakov.

Stavka tržaskih težakov, ki je trajala od ponedeljka, 9. t. m., pa do četrta, 19. t. m., je končala s popolno zmago delavcev. Dobili so: 20 vin. na dan zvišanja na dosedanjo plačo, na dan pol ure skrajšanja dela in gospodarji morajo zavarovati vse delavce pri zavarovalnici proti nezgodam. Delavcem pri kožah se mora dati pri delu posebne jopiče in rokavice, vsem pa jopiče za dež, kadar je deževno vreme. Razen tega so gospodarji dovolili vsvrho racionalne razdelitve dela med dninarji «delavske izkaznice», ki jih bo delila tuk. organizacija težakov pod kontrolo, stoječo iz delavcev in delodajalcev. Ta pogodba je bila podpisana od organizacije težakov in delodajalcev ter velja za dve leti.

V četrtek zvečer se je vršil v «Delavskem Domu» veliki shod, katerega se je udeležilo gotovo 2000 težakov, tako da se je moral vršiti en shod v I., eden v II. nadstropju. Govorili so podpredsednik zveze prometnih delavcev sodrugi Scherz, Pegaini, Kopač, Panek in predsednik tuk. podružnice težakov Serbo, ki so razložili težakom pogodbo, ki je bila enoglasno sprejeta. Sodr. Kopač je ostro napadel «N. D. O.», ki je ne samo trosila po svetu neresnico, da bo stavka izgubljena, temveč je tudi angažovala uboge slovenske stavkokaze laskim iredentovcem. Po shodu se je vršila demonstracija, med katero so delavci prepevali socialistične pesmi.

Ko so se vršila pogajanja med delavci in delodajalci, se je zopet pokazala umazana neznačajnost voditeljev «Narodne delavske organizacije». Prišli so namreč tja in zahtevali od namestnika Hohenloha, naj se jih vsprejme k pogajanjem. Toda zastopniki delavstva so odločno zavrnilo, rekoč, da z voditelji štrajkolomcev nočejo sedeti pri mizi. In res. Najprej delati z vsemi silami proti zahtevam delavstva, potem pa se hliniti, kakor bi se hotelo zanje nekaj narediti, je umaza na neznačajnost, kakoršne so zmožni samo voditelji «N. D. O.», ki je pa ne more prenesti noben pošten človek. Tako je «N. D. O.» popolnoma pogorela. Škodovala pa je vsekakor, kajti če bi ne bili njeni voditelji organizirali štrajkolomstva, bi bila zmaga težakov lahko še večja. Toda sedaj so pogoreli, kajti delodajalci so privolili tudi na delavske izkaznice, ki niso pravdisale voditeljem «N. D. O.». Povrnemo se še k tej zadevi, slovenskemu delavcu pa pravimo, naj pazi, naj se varuje v bodoče umazanih izdajic «Narodne delavske organizacije».

Militarizem.

Ze davno čutijo narodi, da je ogromni davek, ki ga morajo plačevati za «svoje» vojske silno breme. Toda odkar je vpeljana splošna vojna dolžnost, se je povečalo to breme tako, da je postalo naravnost nezno. V nobeni dobi zgodovine se ni iztlačilo iz ljudstva tako velikanskih svot. Kaj pomeni militarizem za gospodarsko življenje ljudstva, se vidi že odtod, da so plačali narodi v zadnjem desetletju samo za stoječe vojske ogromno svoto 72 milijard kron.

Toda če so že izdatki za vojsko na suhem tako izrastli, da misel na nje človeku zapira sapo, velja to še velike bolj za izdatke, ki jih požro

mornarice. Pač še niso tako absolutno veliki, kakor stroški za vojsko na suhem; ali vendar je izdalo le osem največjih pomorskih držav od leta 1898 do 1907 velikansko svoto 24 milijard kron za mornarico.

Če prav nizko posežemo, so porabile ostale države za svoje mornarice v tem času 6 milijard. Iz tega se razvidi, da je iztisnil «oboroženi mir» narodom v tem desetletju 102 milijardi kron. V tej velikanski svoti pa niso vračunane one ogromne svote, ki so jih tekom tega časa požrle vojne.

Nič na svetu ne more biti tako značilno za blaznost našega brambovskega sistema, kakor te gore zlate, ki jih je moralo civilizirano človeštvo žrtvovati barbarizmu vojske. Nič ne dokazuje bolje, da je postal «oboroženi mir» prava mora za ljudstvo.

Ze dva mirovna kongresa sta zborovala v Haagu. Rezultat je bil v obeh slučajih enak: Mnogo banketov, mnogo lepih fraz, prazne resolucije, pa slovesna slovesa. Ali nenasitnemu molohu militarizmu se se ni izpuliilo lasu iz glave. Seveda vemo že davno, da mirovna hinavščina gospodujočega razreda prav tako ne prekucne militarizma, kakor mirovno blebetanje ideologov. Militarizem je združen s kapitalizmom. Kadar pade ta v grob, bo tudi konec takega militarizma, ki ni nič drugega, kakor strašno breme za ljudstvo.

Politični odsevi.

Na božične počitnice je odšel državni zbor v soboto. Na tej zadnji seji je sprejel zakon o proračunskem provizoriju, ki ga je zbornica razpravljala v silni naglici; potem je prišel na vrsto zakonski načrt o znižanju davka na sladkor. Tudi ta razprava je bila zelo kratka. Če ne bi bilo socialnih demokratov, za katere sta govorila poslanca dr. Ellenbogen in Němec, ne bi bilo skoraj nobene debate. Načrt je bil sprejet, ravno tako zakonski predlog, ki pooblašča vlado, da provizorično do konca leta uravna trgovinske razmere z zunanjimi državami. Na to je bilo še nekoliko odgovorov na interpelacije, potem je predsednik Weißkirchner voščil poslancem vse se praznike ter naznanil, da skliče prihodnjo sejo pismeno — in konec je bil.

Z ozirom na bližajoče se praznike je državni zbor v zadnjem času res delal. Toda kakor je bilo prejšnje zavladevanje neodpustno, tako je bila zadnja naglica sumljiva. Proti koncu je bilo že tako, kakor da bi se hotela zbornica izpremeniti v aparat za glasovanje.

Če je zbornica opravila svoje delo, je pa treba tudi vprašati, kako ga je opravila. Rešila je stvari, ki so bile na dnevnem redu. Ampak tako na korist ljudstva, kakor bi bila lahko storila, jih ni rešila. V parlamentu so še vedno zastopani interesi bogatih in zato prezira interese proletariata.

Poslanec dr. Ellenbogen je v soboto v zbornici živo zastopal predlog socialnih demokratov, naj se zniža sladkorni davek za 16 kron in sicer s tem potom, da se vladno naredbo, s katero je bil ta davek zvišan za 16 kron, proglasi za neveljavno. Dokazal je, da je to pravica parlamenta in da državne finance ne bi imele nobene škode od tega. Toda vladna večina je že tako dresirana, da glasuje, kakor žele ministri. Tudi sodrug Němec je zagovarjal socialno-demokratski predlog. Ampak zaman. Z meščanske strani se je oglašil samo nemški liberallec Günther, ki je govoril zoper znižanje tega davka sploh. Za socialistični predlog je glasovalo 116, zoper njega 196 poslancev. Tako je bil sprejet načrt, po katerem se ima znižati davek za 8 kron. Seveda ima o tem odločati še gosposka zbornica.

Obe delegaciji sta bili v soboto, 21. t. m., sprejeti pri cesarju na dvoru. Avstrijsko delegacijo je vodil njen predsednik, krščanski sociallec Fuchs, ki je pokazal v svojem govoru tako servilen duh, kakor da bi bila naloga delegacij, plaziti se pred vlado na kolenih in segati v žep ljudstva. Fuchs je hvalil avstro-ogarsko nagodbo, češ, da je v njej zmagala misel trajne skupnosti obeh držav ter je zagovarjal zvišanje oficirskih plač, kakor da bi bilo treba še «prepričevati» ministre o tej zahtevi. Nasprotno je bil nagovor predsednika ogrske delegacije Barabasa zelo kratek. Dejal je, da Ogrska pripravljena, pospeševati brambno moč države «v mejah materialne moči».

V svojem prestolnem govoru, s katerim je sprejel delegacijo, je cesar dejal, da so ostale razmere monarhije napram vsem zunanjim državam zadovoljive. Nekatera nasprotja, ki so se prej pokazovala, so se ublažila. Vojna uprava da je zvišanje zahtev omejila na najnujnejše. O trozvezi ni bilo besede v prestolnem govoru.

O skupnem proračunskem provizoriju je razpravljala avstrijska delegacija na sobotni seji. V imenu socialnih demokratov je podal poslanec Němec sledečo izjavo: «V zmislu našega načelnega stališča proti delegacijam kot instituciji, ki ne odgovarja ustavnemu pravu in v kateri vidimo omejitvev proračunskega prava državnega zbora;

nadalje v zmislu našega načelnega stališča proti militarizmu kot narodom sovražni instituciji, ki služi v prvi vrsti namenu, nasilno potlačevati delavski razred v njegovi borbi za gospodarstvo in politično osvoboditev od buržoazije; končno v smislu našega stališča proti vsem tem v zvezi stoječim vprašanjem, ki spadajo v kompetenco delegacij, odklanjamo zahtevane kredite in bomo glasovali proti proračunu. Z ozirom na kratek čas, ki je delegacijam določen za razpravo proračunskega provizorija, se omejujemo na to kratko izjavo. Pridržujemo si pa, da razjasnimo pri razpravi o rednem proračunu za leto 1908 svoje stališče v vseh vprašanjih, ki spadajo v delokrog tega zbora. — Večina je seveda sprejela proračunski provizorij.

Ogrska delegacija je sprejela proračunski provizorij na seji, ki je trajala celih deset minut. Hrvatje so glasovali proti.

Stari Lueger postane baje kmalu tajni svetnik. To bo plača za to, ker so krščanski socialci glasovali za nagodbo.

Predsednik zbornice Weisskirchner ima postati sekcijski načelnik v delavskem ministrstvu. To so prav lepe nade: Krščanski sociallec Geßmann delavski minister, krščanski sociallec Weisskirchner njegov sekcijski šef — to bo pravo «delavsko» ministrstvo.

Grof Friderik Schönborn, član gosposke zbornice, bivši moravski namestnik, nekolikokrat tudi justični minister, je v soboto dopoldne umrl v starosti 66 let. Bil je klerikalec in reakcionar.

V Rusiji so postavili 49 soc. demokratov, med temi 37 poslancev druge dume, na zatožno klop, zaradi veleizdajstva. Krivi so baje, kakor opravičuje min. predsednik Stolypin v vladnem komuniqueju to justično barbarstvo, da so ščuvali k nasilnemu prevratu, da so hoteli odstaviti cesarja in izpremeniti Rusijo v demokratiško republiko. Vsakdo, ki mu je le od daleč znan politični in ekonomsko-evolucijski program soc. demokracije, vidi takoj gorostasno krivičnost in nevednost obtožiteljevo. Vendar je bilo obsojenih 11 obtožencev na pet, 15 na štiri leta prisilnega dela in 12 na prisilno naseljenje. Med prvimi se nahaja tudi vodja soc. demokratiške stranke Zeretelli.

Perzija je preživela v zadnjem času hud boj. Njen vladar, šah, ki se je nedvomno opiral na rusko vlado, je hotel odpraviti ustavo in razgnati parlament, vsled česar je nastal v parlamentu in med narodom tako hud odpor, da je bilo nekaj časa pričakovati, da se ga skratka požene s prestola. Prišlo je tudi do krvavih spopadov. Konflikt se je v zadnji uri poravnal; šah ostane, parlament pa tudi. S tem pa nikakor ni zagotovljen mir v deželi. Pričekovati je novih bojev, o katerih se ne more nikakor vedeti, kako se končajo.

Za preiskavo naredbe po § 14. je vložil poslanec Skedl predlog, ki ga je podpisalo 174 poslancev. Preišče naj te naredbe ustavni odbor. Krajše bi bilo, da bi bila zbornica sama razpravljala in glasovala o veljavnosti teh naredb.

Socialni pregled.

Položaj mizarjev v Solkanu.

Na željo ondotnih zaupnikov sem se podal pred kratkim v Solkan, da tam poročam na shodu mizarjev o položaju in gibanju delavstva te stroke. Dospevši okoli 12. ure na goriško postajo, me je tam čakal stari znanec, s katerim sva nekaj let v eni delavnici skupaj delala.

Ker je bil shod napovedan šele na tretjo uro popoldan, je bilo dosti časa, da sem šel na njegovo vabilo žnjim v stanovanje.

Seveda sem moral v prvi vrsti na dolgo in široko pripovedovati o zadnji veliki bitki, katero smo letos prestali v Ljubljani.

Moj znanec se je nemalo veselil naše zmage, toda sumljivo se mi je zdelo, da je večkrat med pogovorom vskliknil «oh, tukaj, tukaj bi bilo treba ljudem odpreti oči».

Zatrjeval mi je, da bi že zdavnaj pokazal hrbet Solkanu in pijavkam, ki prebivajo v njem, ako ne bi bil navezan na delo pri nekem ondotnem mojstru.

Dasi sem bil v Solkanu šele prvokrat, mi je bilo vendar znano, da položaj tamošnjih mizarjev ni ravno sijajen. Ko sva odšla na zborovališče in sem si spotoma ogledal nekoliko Solkan, je bila moja prva skrb, da se pogovorim z ondotnimi mizarji v zadevah delavcev te stroke, in šele sedaj sem opazil, da vlada med tem delavstvom mizerija v najpolnejšem zmislu besede.

Solkan je prava mizarška kolonija, o drugih strokah se razven železnice takorekoč niti govoriti ne more; v vsaki drugi hiši imaš gotovo mizarja. Razven cele vrste malih mostrov, ki delajo deloma sami, deloma z enim, dvema ali več pomočniki, je tukaj tudi dvoje večjih podjetij s stroji.

Eno je takozvana «mizarška zadruga». Samo v tem podjetju je vposlenih okroglo 50 delavcev. Ta tovarna je le še po imenu zadruga, ker svojemu prvotnemu namenu že zdavnaj ne odgovarja.

Zanimivo je, da se je tudi tukaj koncentrirala produkcija v rokah posameznih kapitalistov.

Mojstri so si namreč svoječasno ustanovili produktivno zadrugo kakor na primer v Št. Vidu

Volitve v bolniško blagajno ces. kr. državne železnice.

V kratkem se vrše volitve v odbor prometne bolniške blagajne ces. kr. državnih železnic. Znano je, da ima prometna bolniška blagajna kaj čudna pravila; po njih določbah imajo izvoljeni odborniki na upravo blagajne zelo omejen vpliv. Vendar je pa važno, da pridejo v odbor ljudje, od katerih železničarji lahko pričakujejo, da bodo storili vse, kar je v njih močeh, da obvarujejo pravice članov, kolikor koli dovoljuje njih vpliv, in da bodo poizkušali, doseči reforme v prid zavarovanih članov.

Zaupniki organiziranih železničarjev so imeli na Dunaju več shodov v ta namen, ter so imenovali kandidate, ki zaslužijo zaupanje članov. V tem, ko priobčujemo v sledečem njih imena, prosimo vse člane, naj soglasno oddajo za nje svoje glasove.

Kandidatje so:

I. Za odbornike:

a) od vzdrževanja proge:

Josip Schubert, železniški ravnalec, železniški odsek Dunaj III.

Salvatore Amadeo, vizirar, odsečno vodstvo Dunaj.

b) od prometne in komercialne službe

Wilhelm Knottek, sprevodnik, Nussdorf.

Ignac Traunsteiner, skladiščni delavec, Dunaj I.

c) od strojne službe:

Jožef Lohner, vlakovodja, kurilnica Hütteldorf.

Matjaž Frühauf, kurilniški delavec, Hütteldorf.

d) Od delavniške službe:

Johann Hartmann, delavec, delavnica Dunaj I.

Karl Tautsin, lakirnik, delavnica Floridsdorf.

II. Za namestnike:

a) Od vzdrževanja proge:

Jurij Freiler, čuvaj na bloku, železniški odsek Dunaj III.

Jozef Juhász, ključavničar, odsečno vodstvo Dunaj.

b) od prometne in komercialne službe:

Rudolf Lamprocht, strojevodja, Hütteldorf.

Karl Weniger, ključavničar, kurilnica Dunaj I.

d) Od delavniške službe:

Eberhard Helder, ključavničar, delavnica Floridsdorf.

Jurij Haas, vrtilec, delavnica Dunaj I.

Glede volitve opozarjamo na sledeče določbe:

Vsak član prometne bolniške blagajne c. kr. državnih železnic mora dobiti nepopisano glasovnico. Na njo naj zapiše vsa imena navedenih kandidatov. Zgodilo se je večkrat, da so volilci zapisali na glasovnice samo imena svoje kategorije, n. pr. prometni uslužbenci samo kandidate za prometno službo. Opozarjamo, da je to napačno. Potrebno je, da zapiše vsak član imena vseh navedenih kandidatov.

Da se olajša izvršitev volitve, je organizacija naročila listke z imeni kandidatov, ki se jih lahko kar prilepi na dotični prostor na glasovnicah. Te listke bodo zaupniki organizacije pravočasno dobili.

Vsem članom, ki imajo volilno pravico, priporočamo to: Če se zahteva, naj podpišejo listke. Pribiti se mora pač, da to ne soglaša z načeli svobodne volitve. Toda lahko bi se zgodilo, da bi se nepodpisane listke zopet razveljavilo. Zato je bolje, da se jih tam, kjer se zahteva, res podpiše, da ne izgubimo glasove po nepotrebnem.

Opozarjamo pa še na sledeče: Volitev je po veljavnih predpisih svobodna. Nihče torej nima pravice, siliti kateregakoli člana, da bi volil te ali one kandidate. Izkušnja nas pa uči, da se vendar pri vsaki volitvi vrši pritisk na posamezne člane. Nekateri predpostavljajo se ne morejo odvdati nepostavnega vpliva na člane. Takemu pri-

tisku se mora vsak član odločno upreti in sicer na sledeči način:

Ako bi ta ali oni predpostavljeni porabil svoj službeni ali uradni položaj v ta namen, da bi siliti člane, naj volijo kandidate ravnateljstva ali krščanskih socialcev (krščanski socialci imajo namreč prav tiste kandidate, kakor ravnateljstva); ako bi kdo nepostavno uplival nanje, ako bi mu žugal, ker hoče svobodno voliti, naj takoj zahteva protokol, ne da bi se spuščal z dotičnim predpostavljenim v prepir. Ampak tak zapisnik naj prizadeti član podpiše le tedaj, če je zapisnik sestavljen po pravici.

Ako se kje nepostavno upliva na člane, ako se zgodi kako volilno sleparstvo, naj se to takoj poroča našemu uredništvu in naj se naznani priče, da se lahko stori potrebne korake.

Železničarji, udje prometne bolniške blagajne! Tovariši in sodrug!

Vabimo Vas, da volite samo imenovane kandidate, da se prepreči vsako razcepljenje glasov, kar bi bilo samo nasprotnikom v korist. Imenovani kandidatje so izkušeni možje, ki bodo pri vsaki priložnosti varovali pravice članov prometne bolniške blagajne, kolikor koli jim bo to po pravih mogoče.

Eksekutiva organiziranih železničarjev v Avstriji.

Enotna organizacija.

Dokler je bilo količkaj mogoče, so nasprotniki železničarjev odvrčali železničarje od organizacije. Dokler niso železničarji izkusili vseh bridkosti svojega položaja in dokler je bilo količkaj upanja, da dosežejo po drugih potih kaj boljši položaj, je bilo to mogoče. Starejšim sodrugom je znan težki boj, ki ga je morala organizacija voditi za svoj obstanek. Znano jim je, da so bili na vseh straneh nasprotniki. V meščanskih strankah ni našla združitve železničarjev nikjer prijateljev. Meščanska vlada je proglasila načelo, da je železničarska organizacija že sama po sebi nevarna državi.

Tako so upali kapitalisti, z združenimi močmi zatreti železničarsko organizacijo sploh. Naravno. Saj so videli v organizaciji ono strašilo, ki je najbolj nevarno njih žepom. In nič ni na kapitalistu tako občutljivo, kakor žep.

Ni se jim posrečilo. Organizacija je ne le ohranila svoj obstanek, kljub Guttenbergovemu razpustu, temveč tudi povečati število svojih članov in svojo moč. Zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi. Kapitalistični pritisk je moral s časom tisočerm železničarjem odpreti oči in jih pripeljati tja, kjer je pričakovati edino rešitev.

Organizacija je izpričala svojo vrednost v mnogih težkih bojih in končno se morali tudi najbolj zagrizeni nasprotniki izpoznati, da se ne more železničarjev več trajno odvrniti od združitve. To izpoznanje je zanje britko. Toda ker je neizpremenljivo, je moral kapitalizem poiskati drugo taktiko. In vprašal se je: Če že ne moramo preprečiti organizacije sploh, tedaj moramo preiskati, ali ji ne moremo škodovati, ali jo ne moremo oslabiliti na drug način? Ali nam je organizacija v vsaki obliki enako škodljiva?

Moč vsake organizacije tiči v solidarnosti vseh njenih delov. Če bi se kapitalizmu posrečilo, prerezati to solidarnost vsaj na nekaterih mestih, bi že mnogo profitiral. Kajti posamezni deli, ki bi tako nastali, ne bi mogli enotno nastopati; med njimi bi nastalo nesporazumljenje, porodili bi se konflikti in namesto da bi se železničarji združeni bojevali zoper kapitalizem, bi se začeli zopet bojevati med seboj.

Čim je prišel kapitalizem do tega izpoznanja, je bilo z vso gotovostjo pričakovati, da poizkusi dejansko izvršiti svoj namen. Ljudje iz meščanskih strank, ki se niso brigale za železničarje, ko je bil njihov položaj najbolj žalosten in ko so imeli najhujše boje, so začeli zatrjevati železničarjem, da jih lju-

bijo nad vse in da jim hočejo pomagati. Klerikalci in narodnjaki vseh barv so se začeli živo zanimati za železničarje. In v tem, ko so prej z vsemi močmi ovirali njih združevanje, so začeli naenkrat sami pridigati:

Železničarji! Organizirajte se!

Lahko bi se bilo to imenovalo pravo čudo, če se ne bi bilo takoj opazilo, da se skriva v novi taktiki še nekaj. «Organizirajte se!» so rekli novi prijatelji železničarjev, «ampak organizirajte se samostalno». «Na krščanski podlagi» — je donel klic z ene strani, «na narodni podlagi» klic z druge plati.

«Kajti pred vsem ste kristjani in varovati se morate židov» — se je učilo tukaj.

«V prvi vrsti ste sinovi svojega naroda in se ne smete udati tujcem» — se je govorilo tam.

In nastale so krščansko socialne, češko-nacionalne, nemško-nacionalne, slovensko-narodne in podobne «organizacije». Z vseh strani se je metalo mreže nad železničarje ter se jih je izkušalo čim več poloviti.

Čudno mora biti opazovalcu te agitacije le eno: Kako, da so odkrili krščanski socialisti, narodnjaki, patrioti i. t. d. svoje srce za železničarje tako pozno? Šele tedaj, ko so prišli železničarji tudi v politiki do neke veljave? Zlasti odkar imamo splošno volilno pravico ter velja železničarjev glas prav toliko, kakor baronov, škofov, ravnateljev, bankirjev glas?

Že ta pomislek bi bil lahko pokazal, da vidijo najnovejše osrečevalca železničarjev samo politični razlogi. Mora se gledati, da se dobi tudi železničarske glasove. Železničarjev je mnogo in če se jih ima pri volitvah, tedaj to že nekoliko zaleže. V ta namen se že tudi lahko nekoliko igra prijatelje ljudstva ...

***

Organizacije posameznih delov niso pravzaprav železničarjem nič novega. Imeli so jih že davno, le na nekoliko drugačni podlagi. Pri železnici so zelo ravnovrstne kategorije uslužbencev in delavcev. V starejših časih ni bilo nič posebno čudnega, da so si te ravnovrstne kategorije snovale ravnovrstna društva. Ostankov iz teh časov imamo še danes mnogo.

Kar se je godilo v starejši dobi med železničarji, je tudi drugim delavcem znano. Ampak separatistični duh ni bil nikjer tako močan, kakor tukaj. Solidarnost je že davno obstajala med železničarji, ampak ne solidarnost vseh, temveč samo vzajemnost posamezne kategorije. — Železnice so nekak poseben svet, svet v malem; njih službene in delavne potrebe so mnogovrstne. Enakost službe je bila pa posameznim delom najbolj pomenljiva in jih je najbolj privlačila. Opravila na stroju so bila n. pr. vsa druga, nego opravila na zavoru, na postaji ali v delavnici. Tudi so bili železničarji ljudje. Človek je pa rad ponosen, v kateremkoli položaju se nahaja. Ponos samosebi pač ne bi bil nič slabega, temveč je zlasti potlačeni slojem posebno potreben. Kdor ne čuti svojega lastnega dostojanstva, je tudi nezmožen za boj, zlasti za boj za svobodo.

Ali ta ponos je našel napačne steze. Hodil je v nizavah, ni se povzpel v potrebne višave. Strojevodja ni bil ponosen, da opravlja važno delo, ki je za vso človeško družbo veljanske vrednosti. Ampak njegova misel je šla po sledeči poti.

Jaz stojim na masini. Jaz jo vodim in ona vleče ves vlak. Brez mene bi bila vsa železnica mrtva stvar. Jaz ji šele dajem življenje. Vsed mojega ravnanja in mojega dela je železnica šele železnica. Lahko sem torej ponosen na svoje delo. Lahko sem ponosen na svoj stan. Strojevodja sem — to je moj ponos ...

Njegov pogled v tistih časih ni segal tako daleč, da bi bil videl celo malo vojsko ljudi, ki žive izvrstno, prijetno in razkošno od njegovega dela, a brez svojega. On ni primerjal sebe z le-nuhi, s paraziti, s privilegiranci človeške družbe,

Primerjal se je samo z onimi, ki so bili njegovim očem najbližji, s sprevedniki, s čuvaji, z uradniki, z delavci na progi i, t. d.

In tako je zopet kalkuliral njegova misel:

Kaj bi pomagalo, če bi bilo na železnici še dvakrat več prometnih uradnikov, kaj če bi delalo še na tisoče in tisoče delavcev več v skladiščih in delavnicah, nego jih dela danes, če pa ne bi bilo strojevodje? Mi smo torej vendar nekaj drugega, nego oni. Važnejši smo, potrebnejši smo. Bolj se nas mora respektirati.

In ko so se strojevodje začeli organizirati, so se organizirali zase.

Tako so pa ravnale tudi druge kategorije.

Železniški mojstri n. pr. so si rekli:

Če železniška proga ni v največjem redu, se lahko primerijo največje nesreče. Vse tisto, zakar moramo skrbeti mi, je neznansko važno. Le malenkost naj opustimo, pa je delo vseh drugih kategorij skupaj brezuspešno in lahko propade v grozni železniški katastrofi. Prav imamo torej, če zahtevamo, da se nas šteje za nekaj nujnega, za nekaj visjega. Ponosni smo lahko na to, da smo železniški mojstri. Kaj so druge kategorije v primeri z nami?

In šli so, pa so ustanovili svoje lastno društvo.

In tako so ravnali prometni uradniki tako delavci, tako čuvaji, tako s kratka vse kategorije! Polagoma smo dobili toliko organizacij, da se jih je komaj še seštel.

Ampak nobena ni mogla priboriti kaj posebnega za svoje člane. Kajti če je posamezna organizacija kaj zahtevala, so si rekle železniške uprave:

Saj ti ljudje sami med seboj niso složni. Česa naj se pa bojimo?

Dokler so med seboj razdruženi, dokler se morejo zanasati na skupnost, imamo mi moč, oni so pa le slabi. Da bi le vedno tako ostalo!

Pa ni vedno tako ostalo, ker ni moglo. Brez uspešnost separatistične organizacije je polagoma prepričala železničarje, da morajo stopiti na višje stališče.

Zapustili so tesni krog kategorije in so se jeli zavedati, da so vsi skupaj železničarji, vsi važni, vsi potrebni. Izpoznali so, da so vsi služabniki kapitalizma, da imajo enega gospodarja in eno nevarnost. Tedaj so se začeli organizirati za boj zoper to nevarnost.

Nastala je in se okrepčala enotna železničarska organizacija na razrednem stališču.

Tedaj se je ustrasil kapitalizem.

Moč združenih železničarjev je bila nevarna za njegovo izkoriščanje.

In ko je kapitalizem izpoznal to nevarnost, je začel sejati seme razdora med železničarje. Z naglašanjem vere in narodnosti je začel razdruževati zedinjene železničarje.

Slepec bi moral izpoznati, da se godi to samo na korist železništemu kapitalizmu. Kakor so imele separatistične organizacije po kategorijah to posledico, da so železničarji postali slabi spričo organiziranega kapitalizma, tako slabi železničarje vsaka separatistična organizacija.

Vsaka «narodna» in «verska» podlaga ne pomeni za železničarje nič drugega, kakor oslabiljenje. Vse tako «organiziranje» se vrši samo v interesu kapitalizma, ki sam ne pozna nobene domovine, nobene narodnosti, nobene vere, ampak samo svoj šep.

Z vsako separatistično organizacijo se izdaja organizacija sama in njeno temeljno idejo.

Ako je vodilna misel organizacije združitev, tedaj se morati skrbeti, da je združitev čimvečja in čim tesnejša. Prav v tem je moč organizacije.

V interesu organizacije, v interesu železničarjev samih je treba odpravljati vse tisto, kar bi jih lahko ločilo. Kar pa naglašaja kaj drugega, to pospešuje ločitev in slabi železničarje.

Vsaka separatistična organizacija nosi v sebi kal izdajstva.

Če je naloga železničarske organizacije, bojevati se zoper kapitalistično izkoriščanje, teraj se morajo v djej zbirati vsi, ki so izkoriščani, ne pa vsi katoličani, ali vsi Slovenci, ali vsi Nemci i. t. d. Organizirati Slovence posebej, Italijane posebej, pa spet Nemce zase, Čehe zase, pravi: Organizirati slovenske železničarje proti italijanskim, nemške proti češkim železničarjem, namesto da bi se organizirale vse vkup proti kapitalizmu.

Nič pa tudi ni tako nezmislno, kakor «narodne» ali «verske» organizacije pri železničarjih. Narodno vprašanje je ena reč, strokovno pa druga. Kdor meša oboje, slepi ljudi o in mu zagrinja resnico.

Če bomo imeli osem različnih «narodnih» organizacij železničarjev, bomo imeli kmalu blazen boj železničarjev med seboj; kapitalisti si bodo pa veselo meli roke. Dokler se tepemo med seboj, ne moremo biti nevarni kapitalizmu in ni se mu treba bati.

Edina koristna organizacija za železničarje je enotna organizacija, vse drugo je pa navaden grdoben švindel v službi kapitalizma in na njegovo korist.

Železničarji!

Če hočete, da bo vaš boj uspešen, morate delovati ne le v strokovni, ampak tudi v politični, ne le v politični, ampak tudi v strokovni organizaciji.

Če hočete imeti dober meč v svojem boju, morate razširjati delavsko časopisje. Naročati morate delavske časopise, da se sami iz njih poučite tudi zato, ker bo vsak vaš list temboljši, obširnejši in zanimivejši, čimveč odjemalcev mu prekrbite.

Treba je, da pride vaše časopisje tudi med nasprotnike. Razširjajte ga torej pridno. Časopisje je vaše edino orožje v boju. Od vas je odvisno, da bo krepko in ostro!

Shodi.

Ljubljana. V torek, dne 10. decembra, je imela skupina Ljubljana I svoj polletni občni zbor v salonu pri «Stajercu» ob dobri udeležbi. Na dnevnem redu je bilo:

1. Poročilo funkcionarjev skupine.
2. Dopolnilna volitev.
3. Organizacija in taktika.
4. Raznoterosti.

Posamezni funkcionarji so poročali o delovanju odbora ter so bila vsa poročila sprejeta na znanje.

Na mesto dosedanjega knjižničarja sodruga Magajne, ki je odložil svojo funkcijo, je bil izvoljen sodrug Forstner, namesto sodruga Prunka, ki je izstopil iz odbora, pa sodrug Kopitar. V popolnitev odbora je bil izvoljen še sodrug Sterle.

O organizaciji so vsestransko govorili sodrug Marn, Tokan in Petrič, ki so želi za svoja poučna izvajanja viharno odobravanje.

Sklenilo se je, da se priredi železničarski ples v zvezi s skupino Spodnja Šiška, tekem predpusta.

Pri točki «Raznoterosti» se je razvila obširna in zanimiva debata o raznih predmetih. Ko se potem nihče več ni oglašil za besedo, je apeliral predsednik sodrug Škrjanec na navzoče, naj neutrudljivo delujejo za organizacijo, zahvalil se je za mnogostevilno udeležbo, ter je zaključil shod.

Trst. V soboto, dne 14. t. m., se je vršil v gostilni pri «Mestu Celovcu» shod uslužbencev državne železnice. Poročal je sodrug Stöler o pogajanju centralne delavske komisije na Dunaju z železniškim ministrstvom o zahtevah državnih železničarjev. Plačilne tarife, ki se nanašajo na to, objavi «Železničar» na drugem mestu, pa zato ni treba, da bi se jih tukaj ponavljalo. Poročilo je bilo sprejeto na znanje. Potem je govoril sodrug Mihevc o strokovni organizaciji železničarjev s posebnim ozirom na rogoviljenje dr. Mandičeve «Narodne organizacije», ter je dokazal, da je vse njeno delo in že njen obstanek na škodo delavskemu in železničarskemu gibanju. Ta organizacija je ričet delavcev in podjetnikov in naj bi varovala interese obojih, kar je nemogoče. Vidi se, da je ustanovljena samo za osebne namene nekaterih posameznikov in da je vsled tega železničarjem dvojno škodljiva. Mnogostevilni udeleženci shoda so mu glasno pritrjevali, ko je raztrinkaval bistvo te stavkokazne organizacije. Navzoči so bili tudi «narodnjaki», pa se nihče izmed njih ni oglašil za besedo.

Organizacijske vesti.

Vse skupine in vplačevalnice opozarja centrala, da naj obračunajo o doneskih, ki so vplačani meseca decembra, ter denar odpošljejo najkasneje

do 27. t. m., tako da pridejo zanesljivo do 31. decembra na centralo in se jih lahko objavi še v poročilu za tekoče leto. Na doneske, ki pridejo po 31. decembru, se ne more jemati ozira v poročilu o letu 1907. Posledica tega je, kakor znano, da se računi centrale ne vjemajo z računi posameznih skupin in to daje povod nepotrebnim reklamacijam.

Formulare za statistiko članov i. t. d. je centrala razposlala posameznim skupinam, pa prosi, naj jih sodrugi blagajniki vestno izpolnijo ter zanesljivo vpošljejo do 10. januarja.

Skupina Ljubljana (južna železnica) naznanja svojim članom, da je knjižnica v redu in jih vabi, naj se je pridno poslužujejo. Knjige se izdaja redno vsako nedeljo dopoldne, ter vselej ob odborovih sejah in shodih. Pridna poraba knjig je v interesu vseh članov, ki jim je izobrazba neizogibna, da si pridobe vse tiste lastnosti, brez katerih ni mogoče misliti na uspešno borbo. Knjižnica ne obsega samo zabavnih knjig, ampak tudi zelo poučne, koristne in zanimive obenem.

Gorica. (Državna železnica). Goriška skupina II. opozarja vse svoje člane, da je vsako soboto, ki sledi tretjemu vsakega meseca, društven mesečni shod v gostilni gospoda Strajsserja, ulica Campo Santo št. 31 v Gorici. Vodstvo skupine pričakuje, da se bodo člani udeleževali teh rednih shodov v največjem številu, kajti le tedaj se z njimi lahko doseže pravi namen. Na teh shodih se bo razpravljalo važna vprašanja, o katerih morajo biti vsi člani poučeni. Treba je tudi, da se razvije živahno življenje v podružnici, da ne ostanejo člani samo v knjigah. Ta opomba velja enkrat za vselej in se ne bo razpošljalo posebnih vabil. Vsakdo ve, da je v soboto mesečni shod in ne le njegova pravica, ampak tudi njegova dolžnost je, da pride.

Nadalje opozarjamo člane, naj redno plačujejo svoje doneske, in sicer v svojem lastnem interesu. Člani, ki zaostajajo z doneski, imajo lahko od te nemarnosti neznansko škodo. Kajti če se komu kaj primeri, ko je z doneski zaostal, nima pravice do pravovarstva in mu ga tudi vodstvo podružnice ne more dati. Pravila določajo, da se smatra člana, ki je zaostal, za izstopivšega. Pravila pa morajo biti enako veljavna za vse. Opozarjamo torej one, ki so zaostali, da naj pravočasno poravnajo dolg.

Beleške.

Čemu služijo strokovne organizacije? Na to vprašanje daje neki ameriški list sledeče odgovore: Strokovne organizacije imajo nalogo, rešiti delavske razrede iz gospodarske odvisnosti. — Strokovne organizacije krajšajo delavni čas in podaljšavajo življenje. — Strokovne organizacije zvišujejo plačo in zmanjšujejo lakoto. — Strokovne organizacije podpirajo omiko in preganjajo temo. — Strokovne organizacije vzgajajo moštost in odpravljajo klečeplazenje. — Strokovne organizacije krepčajo solidarnost in pospešujejo izpoznavanje pravih ciljev. — Strokovne organizacije dvigajo velikodušnost in preganjajo egoizem. — Strokovne organizacije pospešujejo vzajemnost in odpravljajo kastovnega duha. — Strokovne organizacije se bojujejo za pravice in preganjajo krivico. — Strokovne organizacije olepšavajo svet in življenje. Zato morajo biti vsi udje delavskega razreda v strokovni organizaciji. Delavci spominjajte se na preteklost, a računajte z bodočnostjo! Združite se in bojujte se za svoje lastno delo! Ne čakajte na jutri, da ne pride nova beda. Ne čakajte na nikogar, da bi delal za vas, temveč delajte sami zase. Ne žalite indiferentnih, ampak poučujte jih. Ne verjemite, da ni mogoče otresti jarma. Moč organizacije dokazuje nasprotno. Ne popuščajte v boju, pa zmagamo!

Drobno delo je najvažnejše, če se hoče doseči velike uspehe. To delo morajo opravljati železničarji sami. Naloga vsakega posameznega železničarja je, da agitira med nezavednimi tovariši. Poučevati jih mora, pokazovati jim mora, kako potrebna je organizacija in kako koristna. Nihče ne more železničarjem postaviti organizacije, če si je ne postavijo sami. Železničar se ne sme zanašati na to, da bodo že drugi opravili delo. Drugih, ki bi ga opravili, ni. Organizacija ni nič drugega, kakor železničarji sami. Kar oni delajo, to dela organizacija. Česar sami ne store, tega ne stori nihče. Posamezni funkcionarji v organizaciji imajo druge naloge, ki same po sebi naraščajo, čimbolj se organizacija razvija. Funkcionarji morajo napredovati z organizacijo; oni ne smejo ostati tam, kjer smo bili pred desetimi leti, kajti drugače bi vsa organizacija ostala tam. Vendar imamo pa še na tisoče železničarjev, ki so še tam, kjer smo bili ne pred desetimi leti, ampak pred petdesetimi leti. Medtem, ko opravljajo funkcionarji kot predsedniki, tajniki i. t. d. nova, ne vidimo, kako se množča, od dne do dne težja dela, se tudi doslej še nezavedni železničarjev ne sme zapustiti. Zanje morate skrbeti vi, organizirani železničarji! Vi morate zahajati med nje. Vi jih morate dramiti, pridobivati jih za organizacijo. Samo tako narastemo ter postanemo veliki in močni. Kadar to dosežemo, pa zmagamo.

nad Ljubljano; skoraj vsak je bil posestnik enega ali dveh deležev in na ta način sosesnik in sodoločevalec v podjetju. Toda ta idila se je končala s tem, da se je posrečilo trem kapitalistom, med katerimi igra glavno ulogo goriški Gabršček, po raznih potih prilastili si skoraj vse deleže, lep dobiček nosečega podjetja. Mojstri so bili na ta način porinjeni ven in kar jih je še ostalo, bodo tudi pometen in sicer v najkrajšem.

O Solkanu je bilo malokdaj kaj slišati, dasi je tam vposlenih okrog 180 mizarjev, in dasi se drži glavnega mesta Goriške tako, kakor na primer Siska Ljubljane. Seveda, ako vpoštevamo, da je tam delavstvo doslej spalo in deloma še spanje pravičnega, ni nič čudnega, da bi se človek, ki je že dalje videl kakor do konca svojega nosu, nad temi razmerami britko jokati.

Mi, ki čitamo strokovne liste, se zgražamo nad izsesavanjem mizarkega delavstva po raznih krajih in kotih Galicije; toda ako hočemo biti pravični, si moramo priznati, da je Solkan v tem oziru še daleč za tako razupito Galicijo. Oglejmo si delavni čas. Ta gotovo ni nikjer po Slovenskem prekratek; navada, pravzaprav razvada po teh deželah je, da delajo delavci te stroke z malimi izjamami po 12 ur na dan, zjutraj od 6, in zvečer do 7, ure.

Že ta delavni čas presega vse meje dopustnega.

V Solkanu pa sploh ne ekzistira določeni delavni čas; tukaj se dela navadno od 5. ure zjutraj pa do 8. ure zvečer.

Toda to še ni vse; kajti takole tri mesece pred Božičom, oziroma predpuslom, si zagotove solkanski mizarji svetovni rekord s tem, da ne delajo, temveč garajo od 5 ure zjutraj pa do 10. in 11. ure ponoči, torej skoraj 2 štih v enem dnevu. Da tak delavni čas ni človeka dostojen, menda še ni treba posebej dokazovati.

Da pa delodajalcem ni treba, delavcev pri delu priganjati, se izvršuje skoraj vsa dela v akordu.

Torej povrh vsega še človeka moreči akord. In kako je s plačo ob tem črnoživinskem garanju?

Običajno dobi izmučeni delavec v nedeljo, ker v soboto za take reči ni časa, za celo tedensko, dnevno in nočno akordno delo 16—17—18 in ako se zna prav dobro pehati in mu je sreča mila, izjemoma tudi 19 ali 20 kron.

Kako more to delavstvo pri tako nadnormalno dolgem delavnem času in vpoštevaje delavni čas, z naravnost beraško plačo živeti, je skoraj nerazumljivo.

Povrh vsega pa moram konstatirati še dejstvo, da nad polovico teh delavcev niti za slučaj bolezni ni zavarovanih. Tudi to je solkanska posebnost. Videti je stvar v tem oziru tako, kakor da bi se Solkan ne nahajal v Avstriji. In kakor da ne bi veljali tam isti zakoni ki se jih mora sicer izpolnjevati v tej državi. Vprašanje, kako je to mogoče, je čisto enostavno. Goriške oblasti menda ne smatrajo delavcev za toliko vredne, da bi se zanje pobrigale in morda se jim ne zdi umestno zameriti se gospodom delodajalcem. Sicer se pa pritožujejo posamezni delavci, da delavec pri goriskih oblastnih itak nič ne opravi.

Lahko pa tudi rečemo, da tam, koder ni toznika, tudi ni sodnika in konec koncov je ta, da so delavci pravzaprav sami krivi, ako nimajo še danes popolnoma nobene moči.

Vsled tega je umevno, da nimajo v bolniški blagajni nobenega vpliva, seveda, da potemtakem delodajalci v tem zavodu gospodarijo, kakor hočejo. V takih okoliščinah ni prav nič čudnega, ako so delavci, ki so slučajno, pravim slučajno, zavarovani in vsled napornega dela obole, dostikrat za itak piclo bolniško podporo opeharjani.

In kaj je vzrok, da so delavci tako povsem brez moči in vsled tega tudi popolnoma brez vsakega pliva?

Vzrokov ni potreba daleč iskati. Brezbrižnost glede vsakega organizatoričnega dela je najpoglavitejši vzrok. Važnejše se jim dozdeva vse drugo, kakor izobrazba, organizacija in njihov klaverni položaj.

Taka indolenca je pa vseč raznim elementom dvomljive vrste. V Gorico med tednom došli kinematograf, cirkus, komedija ali cigani napravijo po Solkanu dobro reklamo, in delavci gredo v nedeljo v gručah v Gorico, gledati borbo z bikom ali pa kak drugi «kaspriteater»; po «predstavi» se po raznih oštarijah pijančuje, potem se jih prime več za rame in ko gredo tako proti domu, vriska v njih zavžiti alkohol, da se vse naokoli kar trese, in tako gre celo noč na pondeljek.

V pondeljek se krokanje nadaljuje in zaman bi ob tem dnevu iskal delavnice, v kateri bi se delalo. V torek zjutraj se začne zopet z velikim mačkom do pozne noči delati in — stradati. Kaj za to, če med tednom želodec krulji? Samo da so bili možgani v nedeljo in pondeljek z vinom pošteno omamljeni.

Delodajalci nimajo seveda nič proti takemu življenju delavcev. Ker dobro vedo, da se take delavce lahko izkoristi.

Tako stanje in take razmere so na vsak način nevdržljive.

Zaraditega vprašam dotične delavce: Ali ne mislite, cenjeni tovariši, da je že skrajni čas, vendar enkrat premisljati, kako bi se dalo popraviti to, kar se je doslej zamudilo? Obenem pa Vam pravim

to le: dokler se ne bode zdužili vsi v strokovni organizaciji, dollej je zaman vsako larnanje posameznikov; dokler si ne bode vstvarili močno strokovno organizacijo, je zastoj, da bi se suženjstvo, v katerem ječite, moglo izpremeniti v človekadostojno življenje.

Posameznik, dragi sodelavci, nima danes nikake veljave in ker nima veljave, nima moči.

Opustite torej vse nepotrebne stvari, ki so Vam le v kvar in nimajo z delavskim vprašanjem ničesar opraviti. Nesmiselno je tudi, obešati se meščanskim društvom na rep. Delavci se morajo združevati le v svojih lastnih organizacijah in le tam, kjer je delavstvo močno strokovno združeno, ga drugi stanovi vpoštevajo.

Zapomnite si dobro, da Vam ne bo nihče pomagal, ako si ne bode pomagali sami in to zamorete le potom svoje strokovne organizacije. V Solkanu je že skupina «Zveze lesnih delavcev» vstanovljena, Vaša dolžnost je, da jo povzdignete in postanete njeni člani. Le na ta način se bode naučili ceniti vrednost svoje delavne moči. I. T.

Občni zbor zveze okrajnih bolniških blagajn za Kranjsko, Primersko, Dalmacijo in Trst. V nedeljo, 15. t. m. je bil v Trstu, v dvorani delavske zavarovalnice proti nezgodam, občni zbor, ki je bil izredno dobro obiskan. Udeležilo se ga je 45 odposlancev. Na dnevnem redu, ki je bil v celem obsegu važen, bila je tudi dopolnilna volitev v upravni svet. Z večino 10 glasov so bili izvoljeni v upravni svet kot člani: Franc Bartl, Mihael Čobl in Ermenegildo Négris; kot namestniki: Karel Japel, Karel Malovrh in Lepold Travani. Proračun za leto 1907 je bil odobren in sprejet. K 6. točki dnevnega reda je poročevalec priporočal pristop k državni zvezi bolniških blagajn, kar se je z odobravanjem vzelo na znanje.

Strokovni pregled.

Strokovnim organizacijam na znanje. Odbor, ki je bil izvoljen na strokovni konferenci, ima v kratkem sejo. V zmyslu dotičnih sklepov se najbrže vložijo pravila strokovne zveze takoj po seji. Strokovna zveza se osnuje, če ne bo nobenih ovir, lahko že meseca februarja. Čim je zveza pričela poslovati, bo mogoče realizirati tudi strokovno tajništvo. J. M.

Domače stvari.

Iz kemične tvornice v Mostah pri Ljubljani. Precej čudne razmere, ki so obstajale v imenovani tvornici med g. Bajžljem in delavstvom, so med našim delavstvom že precej znane. Nič boljši pa ni bil tudi gospod Mozetič. Ta dva moža sta si bila vtepla zadnji čas v glavo misel, da morata odstraniti tvorniškega ravnatelja. Postopala sta tako samooblastno, kakor bi bila tvornica njiju last. — Dne 11. t. m. sta pa kar pričela hujskati v ta namen delavstvo, češ, da naj popusti delo in naj ne bo tako neumno, da bi se dalo psovati od ravnatelja, in da naj zapusti delo. Da bi delavstvo bolj verjelo, sta trdila, da misli ravnatelj zvečer odpustiti 12 tesarjev. Spričo tega je bilo delavstvo razburjeno in je res stopilo opoldne iz dela, ono pa, ki ni dela zapustilo, sta polirja podila z dela. Iz kakšnega vzroka sta moža to hotela — bomo že še morda zvedeli. Gospoda, ki sta pri delavstvu črno zapisana, sta s to brezvestnostjo spravila okolo 60 ljudi ob zaslužek, ki niti ne vedo, kako so prišli obenj. Zasukal pa se je tudi vetrič in je popihnil ta dva gospoda na cesto. V tvornici ne bo nihče zaloval za njima.

Senzacionalen ulom, ki ponekod spominja na znano afero «Köpeniškega stotnika», zanima ves Dunaj. V soboto dopoldne je prišel v arzenal, k častniku, ki je imel dnevno službo, neki računarski poročnik ter je zahteval od njega ključe za blagajniško sobo, češ da ima dvigniti denar za 2. korni artilerijski polk. Ponašal se je tako, kakor da bi prepotrepljivo čakal na ostale člane «komisije», ki bi imela iti po denar. Službujoči častnik mu je izročil ključe, neznan oficir je podpisal sprejem in odšel. Ko je čez nekaj časa prišla druga komisija po ključe, da gre v blagajno za drug polk, ji je častnik povedal, da so sobe še odprte. Toda komisija je nasla zaklenjena vrata, ključe ni bilo nikjer, prejšnjega poročnika pa tudi ne. Stvar je bila seveda čudna. A pomagalo ni nič družega, kakor poslati po ključavničarja in siloma odpreti vrata. Prvi pogled je že pokazal, da je bila blagajna 42. divizijskega artilerijskega polka vlomljena. Iz nje je manjkalo trinajst paketov, ki so obsegali 26.000 kron v bankovcih po dvajset kron, potem paket s 1780 kronami v bankovcih po dvajset kron; potem ena hranilnična knjžica na 1987 in ena na 184 kron. Tat je moral odpreti pet vrat, preden je prišel do blagajniškega lokala. A posrečilo se mu je tako lepo, da ga nihče ni motil pri težkem delu. V blagajni, ki jo je oropal, je bilo v neki leseni kaseti še 3000 kron, ki jih je pa prezrl. Tat je bil tako predren, da je odšel takoj v hranilnico in je tam vzel na ukradeni hranilnični knjžici 293 kron. Policijski izvidi so dognali, da je tat, ki je kupil uniformo in sabljo pri nekem starinarju, identičen s proviantnim častniškim namestnikom Leopoldom Goldschmid-

tom, ki ga išče 6. divizijski artilerijski polk že od 15. septembra zaradi poneverjenja in begunstva.

Po slovensko-hrvatskem časopisju se razširjajo še vedno stare bedaste laži o socialnih demokratih, ki so tako nesramne, da bi njih raznašalci zaslužili, da se jih dobro zlasa. Tako krošnjarijo s šlagerjem, da so socialisti glasovali proti nujnemu predlogu o podržavljenju rudnikov. O človeku, ki vodi uredništvo lista, pa bodisi zakotnega lista, se mora misliti, da pozna važnejše dogodke v parlamentu. Če jih ne pozna, naj cpravlja drugo delo, ne pa redigirati časopise. Če jih pa pozna, je pa infamija, če jih izvija. Socialisti so govorili proti listemu stupidnemu predlogu Vsenemcev, ki je zahteval, naj država v 14 dneh podržavi češke rudnike. Vsled socialističnih govorov so predlagatelji v zadnji uri popravili svoj predlog, in za popravljeni predlog so socialisti glasovali. Kdor drugače trdi, ta čisto navadno laže in obrekuje. Potem igra še vedno tistih Luegerjevih 100 milijonov za starostno zavarovanje neko ulogo. Kdor ne razume, kaj je bilo s tistimi sto milioni, je obžalovanja vreden ignorant. Če bi socialisti glasovali za tisto, kar hoče Lueger, bi jih morali delavci sami pozvati, naj nemudoma odlože mandate. Stari demagog Lueger je hotel, naj država naloži sto milijonov svojih papirjev in obresti od teh naj se porabi za starostno zavarovanje ljudstva. Štiri od sto — račun je prav kratek! — znaša štiri milione na leto. Če mislijo nekatere redakcijske korifeje, da je štiri milione kron na leto denar, s katerim se lahko plača ostarelim in obnemoglim delavcem le po 5 krajcarjev rente na dan, tedaj naj se ogledajo, če dobe kje kakšno pastirsko službico. Vse te bedaste laži vendar ne bodo zamazale ljudstvu oči. Izpoznalo bo ne le Luegerja, ampak tudi domače demagoge.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah „Rdeči Prapor“

Dopisi.

Iz Bosne. Povsod, kjer je delavstvo, ki dela in trpi za druge, se razširja ideja organizacije. Iz najbolj skritih krajev sveta prihajajo poročila o zmagovitem napredovanju organizacije in socializma. Samo v naši nesrečni deželi so mislili mogočnejši dolgo, da bodo postavili ob mejah jez in preprečili socializmu pot v Bosno in Hercegovino. Ali ne posreči se jim! Polagoma blede gosta tema reakcije, ki je ležala nad deželo, a vendar blede in dani se. Kapitalizem se razšira tudi pri nas, posledica kapitalizma je pa povsod socializem. Tudi tukaj, kjer vlada še popolni absolutizem na eni, «dusevni pastir» Stadler na drugi strani, se polagoma zbuja potlačeno delavstvo in z njim tudi železničarji. Leto 1906 je zapustilo krvav spomin v zgodovini Bosne. Leta 1906 je prizadelo delavsko gibanje občutljiv udarec mogotcem v Bosni, ki so mislili, da bodo res lahko za vse čase preprečili gibanje zapadne Evrope ob bregovih Save. Ampak njegov duh si je vendar sezidal mostove in je našel pot v deželo. Gospodarska beda, politično potlačevanje in dusevno kastriranje je pripravilo začetkoma posameznike do tega, da so se polotili dela. Gibanje drugih delavcev je že nekoliko starejše, mi železničarji smo pa pravzaprav šele začetniki. V ar se pa zavedamo svoje naloge in svojih dolžnosti. Dne 4. avgusta se je začelo naše delovanje za organiziranje bosenskih železničarjev. L. po starih mesecih svojega dela lahko pokažemo ta uspeh, da smo zbrali nad 700 železničarjev v svoji organizaciji. Vemo, da se bo to število zdelo majhno avstrijskim sodrugom, ki računajo v svoji organizaciji s tisoči in tisoči udov, toda pomisliti se mora, da so železnice v Bosni še tako redke, kakor so bile drugod po Evropi pred 50 leti in da so tudi razmere pri nas tako težke, da se jih nikakor ne more primerjati z avstrijskimi. Za naše okoliščine je to že velikanski uspeh. Doseči smo ga pa mogli le na ta način, da se nismo ozirali ne na narodnost, ne na vero svojih tovarišev. Naše delo bi bilo enostransko, ako bi se bilo omejilo na kako posamezno kategorijo. Ampak danes lahko pokažemo, da imamo člane iz vseh kategorij in to nam jamči, da bo naša stvar dobro in lepo napredovala nam vsem v korist. V svoji mladi organizaciji imamo strojevodje, kurjače, delavce iz kurilnice, sprevodniško osebje, klub poduradnikov bosensko-hercegovske železnice je pa z vsemi 120 člani pristopil k naši organizaciji. Ne le, da so oni sedaj člani naše organizacije, ampak oni opravljajo zelo požrtvovalno delo in imajo odgovorna mesta v organizaciji. Čeprav je naša pot še s trnjem posuta, vendar vidimo, da se na njej giblje. Bodočnost je naša!

Trst. Kje je narodnost. Voditelji «N. D. O.» bi želeli, da bi listi prinašali o stavki le slabe stvari. Fakt pa je, da se stavka bliža ugodnemu koncu za težake. Vsi italijanski trgovci so pri volji, ugoditi zahtevam težakov. Protivijo se edinole še slovenski in nemški trgovci, med temi kajpada gg. Truden in Mahuc. Vsekako si bodo slovenski delavci zapomnili te dogodke za slučaj, če se bo zopet v kakem solzavem listu širokoustila človekoljubnost in dobrota slovenskih delodajalcev.

Podgora. V tukajšnji papirnici imamo za nadzornika nekega Frana Mermolija, ki ima posebne nazore o človekoljubju. Delavke so se namreč pritožile pri obrtnem nadzorniku, ki je inšpiriral higienične in druge naprave te delavnice, da imajo 70 (sedemdeset) vinarjev na dan plače in da morajo za to plačo hoditi večkrat uro daleč od doma. Mermolija jih je zategadelj ozmerjal in jim zatrdil, da se motijo, če mislijo, da bodo imele sedaj kaj več plače. Pripomnimo le še, da si je obrtni nadzornik ogledal marsikakšno stvar, ki niti od daleč ne odgovarja najprimitivnejšim higieniškim in varnostnim zahtevam, in koje bo morala tvrdka preurediti. Tako n. pr. bi morali v slučaju požarja ljudje v delavnici poginiti, ker primanjkuje izhodov. Obrtnemu nadzorniku pa priporočamo, da si pride večkrat ogledat našo papirnico.

Spljet. O ruskih kozakih, o madjarskih bečarih, o makedonskih silnikih se piše po vsem časopisju v Evropi. Toda če hočemo vedeti, kaj je absolutizem in preziranje zakonov, nam res ni treba hoditi v tujino. Na jugu Avstrije imamo deželo, v kateri najdemo vsega tega v obilni meri in v najnaturanjših oblikah. Dalmacija je bila od nekdaj — kljub vsem ustavam — napol avtokratično vladana dežela. Od nekdaj so bile oblasti v Dalmaciji mnenja, da je ljudstvo samo zanje na svetu in da je njih sveti poklic, voditi ga na vrvice po svojih potih. Zgodovina nam daje primere, da je absolutizem opravičil svojo ekzistenco z dobro upravo, s pospeševanjem blagostanja. O tem ni v Dalmaciji nobenega sledu. Dežela je zapuščena, da bi se človek razjokal nad njo. Gorovje — Kras, kjer ne najde oko nič družega, kakor kamen. — Otoki — puščave. Trti žuga floksera — nikjer ni varstva zoper to uničevanje. Morje — dajalo bi rib, ampak koliko se briga država za to, da bi se redile? Industrija — komaj da se more govoriti o njej. Samo samostanov in popov imamo toliko, da bo kmalu več kut in talarjev, kakor civilnega prebivalstva, ki neprenehoma — še sedaj, kljub ondodni krizi — beži v Ameriko. Nič družega ni znal naš avtokratizem, kakor potlačevati vsako ljudsko gibanje s policijo in z žandarji. Resen nasprotnik temu zistemu vstaja šele z mlado socialno demokracijo, kajti vse dosedanje stranke so bile le dotlej pogumne, dokler jim ni policija pomolila pesti pod nos. To je pa tudi, seveda poleg drugih vzrokov pomagalo, da so popolnoma desorganizirane. Zoper socialno-demokracijo bi sedaj stari kaporisoni radi ustanovili krščansko-socialno stranko s pomočjo škofa in policije. Ker se je spljetsko ljudstvo naveličalo rajskih obljub in zemeljskega stradanja, je to delo precej težavno. Zato izmislija gospoda vse mogoče načine, da bi umetno pomagala krščanskim in poteptalo socialno-demokracijo. O sredstvih, ki se jih poslužuje in o brezpravnosti, ki vlada v Dalmaciji, bi se lahko napisalo cele knjige. Zadostuje naj za danes le nekoliko primerov. Pred kratkim je imel tukaj sodrug Dazzi predavanje o «Socializmu in veri.» Čitateljem «Rd. Prapora» že od lanskega leta znani pater Talijski iz Dubrovnika je prišel z njim polemizirat in je prav tako pogorel, kakor lani s sodrugom Kristanom. Na to so si krščanski zapisali nekega patra Gaetana, znanega praznoglavega, ampak fanatičnega petelina iz Italije. Gledališče, ki ga občina nikoli ne da delavcem, je takoj dobil pobožni hujskač. Toda Gaetano ni imel sreče. Z njim je polemiziral sodrug Dorbič, ljudstvo mu je burno aplavdiralo in po konferenci je priredilo veliko protiklerikalno demonstracijo. Seveda je bila takoj vsa policija in žandarmerija po konci, suvalo se je s puškami, žugalo — skratka na Ruskem se godi tudi tako. Minilo je 8 dni, Sodruga Dorbiča je bil po opravi v Šibeniku. In tam ga meni nič tebi nič aretirajo, češ, da se je na shodu pregrešil zoper te in te paragrafe, pa ga v verigah odvedejo v Spljet. Na postaji je čakalo nanj 8 žandarjev, blizu 20 policistov, nevštevi špicle in komisarje. In tako, kakor kakšnega desetkratnega roparskega morilca so ga gnali v zapor, iz katerega so ga izpustili šele po raznih intervencijah, ko se jih je resno opozorilo na predpise zakona. Take razmere so pri nas — in to je le en slučaj! Vrvarji, ki so v stavki, so izdali letak, v katerem opisujejo svoj položaj in svoje zahteve. Ni v njem žalitve, ni nič hudega, pa vendar — konfiscira se ga. Sodruga Dorbiča izda polemiko proti patru Talijski — letak se konfiscira! Toda vse to je končno le v korist socialni demokraciji. To odpira ljudstvu bolj oči, kakor vsa naša agitacija.

Začetkom tega tedna je bil pri nas sodrug Kristan iz Ljubljane. Priredil je na naše vabilo dva predavanja o predmetih «Človeška družba in delavstvo» ter «Pot iz preteklosti v bodočnost». V torek je pa govoril na ljudskem shodu zoper podražanje živil. Shod in predavanja so v vsakem oziru izvrstno uspeli. Nasprotniki so dobili krepak odgovor od govornika in od ljudstva. Njih nasilje ne bo kmalu nikogar več ustrašilo.

Umetnost in književnost.

Pohujšanje v dolini šentflorjanski je naslov novi knjigi Ivana Cankarja, ki je izšla v založbi L. Schwentnerja v Ljubljani in kateri je Hinko Smrekar narisal naslovni list. Cena broširanemu izvodu 2 kroni, elegantno vezanemu 2 K 80 vin., po pošti 10 vin. več. Kakor smo že naznanili, se je igrala ta duhovita farsa (v treh dejanjih) v sredo v ljubljanskem gledališču. Pikra satira, ki biča po eni strani moralne binavščino, po drugi pa naše socialne razmere sploh, je Cankarju izvrstno uspela. Figure so naslikane karikaturno, a z izborno karakterizacijo. Natančneje se zmenimo o tem najnovejšem Cankarjevem delu v prihodnje.

Občno konsumno društvo v Zagorju

ima
svoje prodajalne na Lokah
do 31. decembra t. l.
radi inventure zaprte.
Dividendne znamke se jemljejo do
4. januarja 1908 nazaj.

Predstojništvo.

Putniki v Ameriko
Hateri želijo dobro, po ceni in
za nesljivo potovati naj se obrnejo
Simona Kmetek
v Ljubljani Kolodvor, ke ulice 29.
Ksajkovstrna Pojasnika daje se brezplačno.

Dne 3. januarja 1908 izide v Trstu nov tednik 'Delavski list'

glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.
Naročnina za celo leto K 4.20, za pol leta K 2.10,
za četrt leta K 1.05. Posamezne številke bodo stale
6 vinarjev. Tržaške delavce opominjamo že sedaj
na to njihovo bojno sredstvo.
Uredništvo in upravnništvo ulica Boschetto
št. 5, II. nadstropje. Telefon št. 1570.

Delavski žepni koledar za leto 1908 je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.
Pri manjših naročilih se pošilja denar naprej,
drugače se izvrši naročilo po povzetju.
Naroča se pri upravništvu «Rdečega Prapora»,
kamor se pošilja tudi denar.

Upravnništvo.

Izšla je druga knjiga znamenitega romana

Pod spovednim pečatom

Stane 2 K.

Dobi se v upravništvu «Rdečega Prapora» v Ljubljani, v založbi časopisa «Naprej!» v Idriji, v knjigarnah L. Schwentner v Ljubljani, A. Gabršček v Gorici, K. Florian v Kranju kakor tudi v vseh drugih knjigotržnicah.

Kdor še nima prve knjige romana

Pod spovednim pečatom

nabavi naj si tudi to. Stane 2 K 60 vin. Roman «**POD SPOVEDNIM PEČATOM**» je napisal bivši katoliški kapelan Hans Kirchsteiger, poslovenil ga pa je pisatelj Etbin Kristan.

Čitajte in razširjajte brošure:

„Socializem“.

Cena 20 vin.

„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.

Cena 10 vin.

Zakaj smo socialisti?

Cena 14 vin.

Te brošure se dobe pri upravi «Rdečega Prapora» v Ljubljani, pri upravi časopisa «Naprej!» v Idriji in po vseh knjigarnah.

Tiskarna Iv. Pr. Lampret

Kranj :: Gorenjsko :: Kranj

se priporoča p. n. občinstvu v vsakovrstno izvrševanje tiska od navadne do najmoderneje oblike. Ker je bogato založena z modernimi črkami in okraski ter opremljena z najnovejšimi stroji in električnimi obratom, lahko izvršuje največja dela v vsaki množini, in sicer: uradne tiskovine, kuverte, račune, pismene papirje, cenike, etikete, bolete, časopise, knjige, brošurice, cirkularje, reklamne liste, lepake, opomine, vabila, molitvenike, mrtvaška naznanila, razglednice, hranilne in zadržne knjižice, poročna naznanila, vizitke, vstopnice, zavitke, dopisnice, jedilne liste, vignete i. t. d., sploh izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela okusno in ceno.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

v Ljubljani

Telefon št. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodeih in steklenicah.

Telefon št. 157.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Telefon št. 157.

96-2